

Delavska Pravica

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva cesta — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.— Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrlet let Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije, in naročnina na upravo: Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nadstr. Telefon 2265 — Številka čekovnega računa 14.900

Naročnikom in bralcem!

Radi tarifnega gibanja grafičnega delavstva smo prenesli tisk te številke v Kamnik v tiskarno Slatnar. — Zaradi tega naj nam tovariši morebitne zamude oprostite.

UPRAVA »DEL. PRAVICE«

Škodljivo gospodarstvo

Medvojna in povojna doba je ustvarila nove vrste podjetnike in gospodarstvenike, ki se po svojem nastanku in delovanju bistveno razlikujejo od starih solidnih gospodarstvenikov. Ti podjetniki so si na lahek način pridobili premoženje, medtem, ko so tisoči in tisoči krvaveli na bojnih poljanah. Povojna doba je te vrste ljudi še pomnožila in marsikomu se čudimo, kako mu premoženje »leti na kup«, velika množica ljudi pa si s trdim delom od zore do mraka komaj zasluži najpotrebnejši vsakdanji kruh.

Razumljivo je, da so ti novodobni bogataši skušali čim boljše investirati svoj na lahek način pridobljeni denar v različne vrste industriji. Toda, kakor so si pridobili denar, tako zahtevajo tudi, da se jim v industriji pomnožuje. Kjerkoli se v industriji pojavijo, ne vidijo ne splošne koristi, ne moralne odgovornosti napram industrijskim tovarišem, da bi pa imeli kak obzir do zaposlenega delavca ali nameščenca v svojem obratu, se ne izplača o tem niti govoriti. Tako vidimo na eni strani, da ti ljudje nimajo nikakega obzira do splošnih koristi, ki naj jo doprinese industrija, na drugi strani umazano in brezobzirno konkurenco na trgu izdelkov in na tretji naravnost izživajoče obnašanje napram svojim uslužbencem.

Ti novodobni, docela zmaterializirani kapitalisti so popolnoma demoralizirali gospodarsko življenje, ki je iz vsaj delno solidnega obratovanja zašlo v naravnost divjo gonjo za dobičkom preko vsake ovire. Do danes kapitalistično gospodarstvo ali kratkomočno kapitalizem, žre samega sebe in da nihče ne ve, kakšen bo konec temu divjemu procesu, je prav zasluga teh ljudi, ki so kakor gobe po dežju zrastle po vseh evropskih državah in resno ogrožajo moralne in socialne osnove evropskega družabnega mira.

Najtežji boj s temi modernimi spekulativnimi kapitalisti bije seveda delavstvo. Le pogledimo po industrijah, kako se delavstvu godi. Sramota je naravnost za prosvitljeni vek, da so taki socialni škandali sploh mogoči. Ne pomaga noben zakon, noben delovni red, nobena beseda o človekoljubnosti, o odnosu med človekom in človekom, dandanes se v industriji zanikava vsako socialno vprašanje, uničuje se človek, družina, poštenje in dostojanstvo človeka. Radi samega dobička se podpira hinavščina, laž, obrekovanje, natoleevanje, denuncijanstvo i. t. d. Kratkomočno nemoralno. Skoro, da se bo uresničilo marsikako že izrečeno mnenje, da si pošten in moralno neoporečen človek ne bo mogel dandanes zaslužiti niti vsakdanjega kruha. Za dokaz temu naj bo poleg drugih industrij predvsem tekstilna, ki nudi najslabšo sliko, kam pelje človeka zmaterializiran duh.

Proti temu nemoralnemu, docela zmaterializiranemu duhu, ki zastruplja vse javno življenje in grozi s krvavim obračunavanjem na vseh straneh, je po-

Zahtevamo enotne plače delavstva tekstilne industrije

Tekstilna industrija je že nekaj let najmočnejša industrijska panoga v Dravski banovini, ki zaposluje še vedno 12.300 delavstva. Vse v povojni dobi nastale tekstilne tovarne so se postavljale v krajih, kjer so se ustanovile nadejale, da bodo dobili kar cenejše delovne moči, n. pr. Kranj, Kočevje, Maribor, Otiški vrh pri Dravogradu i. t. d., torej v krajih z izrazitim kmetijskim okoljem. Razumljivo je, da je obubožano kmetijsko in polkmetijsko delavstvo napolnilo vse tekstilne tvornice, ne ozirajoč se na delovne in plačilne pogoje. Tako so podjetja dobila veliko delovno maso, ki je postala sredstvo za kopičenje mastnih dobičkov.

Če se ozremo na plače, ki jih prejema delavstvo tekstilnih tovarn, kjer znaša povprečna plača ženske delavke Din 11.— do Din 14.—dnevno, se moramo nujno vprašati, kam gredo sadovi delovnih rok? Pa tudi v večjih tekstilnih podjetjih ni dosti boljše v pogledu plač in delovnih pogojev. Poleg tega se vsepovsod vpeljava strogo priganjaški sistem, pri čemur služi zlasti akordni sistem dela, ki je uveden v vseh tovarnah, ne ozirajoč se na življenjski eksistenčni minimum.

Razumljivo je, da take razmere nujno ustvarjajo gospodarsko katastrofo, o čemur so danes že tudi uverjeni vsi razumni gospodarski krogi. Ves konkurenčni boj, ki se danes vrši med podjetji te stroke, gre na račun delavskih mezd.

Mi smo že čestokrat poudarjali, da taka gospodarska politika izpodkopava temelje gospodarstvu samemu in s tem splošnemu na-

trebno, da nastopi že enkrat vse, kar pošteno misli. Boj, ki ga bije dandanes delavstvo za svoj kruh in dostojanstvo, je boj proti zlu materializma, ki navidezno zatira pravice samo delavstvu, dejansko pa grozi vsemu delovnemu ljudstvu, končno pa tudi mirnemu socialnemu žitju človeštva.

Naj bi iz tega vidika razumela delavsko borbo vsa naša javnost, prav tako pa tudi oblast, in vsepovsod podpirala težko borbo delavstva za pravico, človeško dostojanstvo, za spoštovanje in upoštevanje socialne zakonodaje.

* * *

Izlet v Zagreb

Za izlet v Zagreb 4. avgusta sprejemamo prijave do torka 30. t. m. S prijavo prosimo, da se nam pošlje tudi denar za vožnjo v znesku Din 45.—.

rodnemu blagostanju. Opozarjali smo na nujno potrebo zakonite zaščite minimalnih delavskih mezd, ki morajo sloneti na eksistenčnemu minimumu, s katerim bi se onemogočila koristolovcem nelojalna konkurenca na račun delavskih plač. Prav tako zahtevamo enotne kolektivne pogodbe za vso tekstilno industrijo, s katerimi je treba urediti enotno delovno in plačilno razmerje. Nujno potrebno je, da se reši vprašanje socialne in higijenske zaščite delavstva v tekstilni industriji, ker ne moremo dovoliti, da bi radi večjih dobičkov, ki gredo v veliki večini preko mej naše države, propadlo naše delovno ljudstvo. V »Glasu naroda« smo pred časom o tej zadevi čitali sledeče: »Tekstilna industrija zasluži pri nas ogromne dobičke, ki niso v nobenem razmerju z njenim gospodarskim pomenom za naš narod. Če je ta industrija poleg tega še tako bahavo nepremišljena, da javno povdarja svoje nezanimanje za naše gospodarsko življenje, če končno še prezira osnovne dolžnosti, ki jih ima vsako podjetje do svojega delavstva, potem postaja takšna industrija gospodarsko škodljiva, proti kateri je treba tudi primerno nastopiti. Naš narod sicer do sedaj v tem pogledu ni še pokazal prave odločnosti, toda tudi grehi na ta račun ne bodo večno ostali nekaznovani.«

Vedeli smo, da bodo gospodarstveniki sledili stališču delavstva, ki že vsa leta opozarja na škodljive posledice brezmejnega izkoriščevanja širokih plasti delovnega ljudstva. Če merodajni faktorji sami ne bodo uvideli nujno potrebo zaščite minimalnih delavskih mezd na podlagi eksistenčnega življenjskega minimuma, potem je naloga delavstva samega, da z enotnimi kolektivnimi pogodbami uredi delovne in plačilne razmere tako v tekstilni, kakor tudi v ostalih industrijskih panogah. Zato pa je nujno potrebno, da se vse delavstvo v tekstilnih tovarnah organizira v strokovnih organizacijah in zahteva združeno ureditev vseh perečih vprašanj, ki tako živo posegajo v socialno, kakor tudi v gospodarsko življenje. Konkurenčna umazanja na račun delavskih plač bo s tako enotno delavsko voljo in borbo izločena, in marsikateri spekulat v tej stroki, ki računa na bogastvo tekom noči, bo odletel iz onih vrst gospodarskih krogov, ki jim je industrija resno gospodarstvo, ne pa spekulacija.

Borba jeseniškega delavstva zaključena

Že v zadnji okrožnici »Delavske Pravice«, ki smo jo izdali ciklostirano, smo poročali o stavki, ki je izbruhnila na Javorniku v petek, dne 12. t. m. Prav tako smo navedli vzroke, ki so do stavke dovedli.

Po razbitju pogajanj, v ponedeljek, dne 15. t. m., kjer nikakor ni bilo dobiti zadovoljivega izhoda spornim vprašanjem glede obratov na Javorniku, je nastalo neko brezpravno in težko stanje. Vsled tega so strokovne organizacije tako Jesenice kakor Javornika vzele v roke in sestavile medstrokovni odbor, ki naj bi edini imel legitimacijo v sporazumu z delavstvom vse potrebno ukreniti, da se nastali spor na miren način likvidira. Ta odbor je takoj potom glavnega zaupnika iskal stike s podjetjem. Po daljših pogajanjih je podjetje končno pristalo na to, da se popoldne vrši v prostorih tovarniške kazine informativna razprava, kjer naj se določi, kje in v kakšnem okviru naj bi se eventuelni razgovori nadaljevali.

Popoldne so se nato zopet sestali zastopniki oblasti, delavstva in podjetja. Razgovori so pokazali, da so pogajanja možna, vendar radi spornih točk iz kolektivne pogodbe zelo otežkočena, ker ni na licu mesta potrebnih tehničnih pripomočkov, da bi se mogle trditve, tako ene kot druge strani, točno in dokončno ugotoviti. Vsled tega je delavska delegacija predlagala, naj bi se pogajanja o spornih točkah iz kolektivne pogodbe za obrate na Javorniku vršila v obratih na Javorniku. Predlog se je utemeljeval s tem, da ravno vsled tega pri pogajanjih nikamor ne pridemo, ker ni na razpolago tehničnih pripomočkov, s katerimi se bi moglo ugotoviti trditve tako ene kot druge strani.

Končno je podjetje na to pristalo. Določila se je ožja komisija, katero so tvorili inspektor dela, zastopniki podjetja, glavni zaupnik, obratni zaupniki posameznih oddelkov in po en delavec iz vsakega obrata, za katerega so se pogajanja vršila. Komisija je takoj odšla na delo. Razprava je trajala do 3. ure zjutraj.

V četrtek 18. julija so se nato dopoldne in popoldne pogajanja nadaljevala. Komisija, ki je bila na Javorniku, je ob tej priliki predložila razpravi svoje predloge. Poročala je, da se je sporazum glede nedoločenih eaglev, dalje radi 6 A materiala, adjustaže fine proge in sploh vseh spornih točk, razven dveh. Nadaljni razgovori so se sukali glede zahtev, ki so bile pred meseci vložene tako za javorniške, kakor jeseniške obrate, toda KID na nje ni odgovorila, niti pristala, da bi se o njih pogajali. Podjetje je izjavilo, da se bo o vseh teh predlogih tako za Javornik, kakor Jesenice, razpravljalo pod vodstvom inspektorja dela, čim se upostavi zopet redno obratovanje. Prav tako pa tudi v onih predlogih, ki so vloženi in sporni glede kolektivne pogodbe, ker je namreč za iste potrebno, da se ugotovi njih stvarnost, ko obrat obratuje.

Spor je bil tudi radi tega, ker podjetje ni hotelo sprejemati obratnih zaupnikov, to predvsem na Javorniku. Zato je podjetje ob priliki te razprave izjavilo, da se bodo za važnejše stvari sprejemali zaupniki dvakrat na teden pri tehničnem ravnatelju, pri obratovodstvih pa vsak čas. Dalje je podjetje izjavilo, da bo v teku desetih dni izdelalo delovni red in ga potom glavnega zaupnika predložilo delavstvu v proučitev. Glede reduciranih delavcev, ki so bili na pozneje sprejeti na slabša mesta, je podjetje izjavilo, da jih bo zaposlilo zopet v obratih, da bodo tako prišli do boljšega zaslužka.

Glede sprejemanja novih delavcev pa je podjetje izjavilo, da si to pravico izključno pridržuje, vendar bo upoštevalo predloge zaupnikov in strokovnih organizacij.

Dalje je podjetje izjavilo, da ne bo izvajalo nikakih posledic nad delavstvom radi stavke in zasedbe tovarn, vendar pa tega ne more razširiti tudi na one, ki so izvršili nasilstva nad posameznimi uslužbenci podjetja. Zvečer ob 19. se je razprava prekinila in določilo, da se nadaljuje v petek popoldne ob pol 16. uri. Dopoldne pa se je ponovno sestala komisija, ki je imela nalog, da reši še ostali dve sporni točki za obrate na Javorniku. Komisija je to rešila za delavstvo na zadovoljiv način, nakar je popoldanska razprava razpravljala o vseh navedenih vprašanjih, kakor tudi o vprašanjih ponovne upostavitve obratovanja. Svojo izjavo radi represalij nad delavci je pod-

jetje omililo v toliko, da bo napram onim, ki bi bili v zvezi s stavko, radi nasilstev nad uslužbenci izvajala posledice šele potem, ako bi bili sodno obsojeni. Zvečer ob 23. uri so pogajanja v toliko dozorela, da so mogli zastopniki delavstva o tem poročati delavstvu. Delavstvo je pristalo na to, da se zapisnik, ki se je ob tej priliki delavstvu tudi prečital, podpiše. S tem je bila dejanska stavka, ki je trajala na Javorniku osem dni, na Jesenicah pa pet, zaključena. Ob 1/2 3. uri ponoči se je potem zapisnik podpisal. Podjetje je še izjavilo, da bo čimprej zaposlilo vse delavstvo in da se bodo vpoklici na delo vršili popolnoma nepristransko. V kolikor ni v posameznih obratih mogoče zaposliti vsega delavstva naenkrat, se bo delavstvo zaposlovalo v turnusih.

Za čas izpraznitve tovarne do upostavitve dela, se podjetje strinja s tem, da bodo obratni zaupniki nadzirali organe podjetja v nadzorovanju obratnih naprav radi kontrole, da se stanje naprav v tem času ne izpremeni.

Grafično delavstvo v boju

Že nekaj tednov se nahaja grafično delavstvo v Sloveniji v hudem boju za ohranitev svojih pravic in življenjskega obstoja. Znano nam je, da je grafična organizacija najmočnejša delavska organizacija v Sloveniji in da si je grafično delavstvo v teku desetletij s svojo zavednostjo in discipliniranostjo priborilo delavstva dostojen in upravičen položaj. Prav tako kot grafično delavstvo, pa so organizirana tudi grafična podjetja v Društvu tiskarnarjev. Za vso Slovenijo obstoja enotna kolektivna pogodba.

Letos s 1. julijem je potekla veljavnost kolektivne pogodbe. Delavstvo je zavzelo stališče, da je treba pogodbo podaljšati za več let, dočim je pa tiskarski kartel odločno vztrajal na podaljšanju samo za eno leto. Tako delavstvo, kakor tudi kartel se namreč dobro zavedata, da drugo leto poteče pogodba tudi na Hrvaškem in v Srbiji, in bi bila s tem dana ugodna prilika, da ves združen jugoslovanski tiskarski kapital udari po tiskarskem delavstvu ter ga gospodarsko oslabi.

To je glavni vzrok vsega spora. Najprej je izbruhnil spor v Narodni tiskarni v Ljubljani, ki se je že dolgo pripravljala, da nastopi proti lastnemu delavstvu s tem, da je skrivaj izučevala stavekokaze, nekatere, nekdanj prav imenitne može, celo v inozemstvu. — Dne 28. junija je Društvo tiskarnarjev sporočilo zastopnikom delavstva svoje pogoje in določilo rok za odgovor do 1. julija. Toda še pred potekom tega roka je Narodna tiskarna izprla vse svoje delavstvo ter doprinesla nov dokaz k nemoralnosti kapitala. V naslednjih dneh so tudi ostala ljubljanska podjetja izprla svoje delavstvo. To se je zgodilo na ta način, da so zahtevala od svojega delavstva, naj pomaga staviti ozir. tiskati »Jutro« in »Slovenski Narod«, katerega so takrat že delali stavekokazi. Seveda

Ob 2. uri zjutraj je delavstvo zapustilo obrate in mirno odšlo na svoje domove.

Ta gigantska borba naj bo resen nauk vsem podjetjem, naj spoštujejo pogodbe in ne briskirajo delavskih zastopnikov. Čestokrat je bilo med razpravo povdarjeno, da je v veliki meri vzrok, da je tako daleč prišlo, na tem, ker posamezni obratovodje ne poznajo določb naše socialne zakonodaje, kakor tudi kolektivne pogodbe. Ni namreč dovolj, da obratni ravnatelji in ostali organi podjetja znajo ravnati s stroji in tehničnimi pripomočki, marveč je prav tako potrebno, da se znajo sporazumeti na miren način tudi z zaposlenim delavstvom in njihovimi predstavniki.

Ker je podjetje izdalo javnosti potom časopisja poseben komuniké, v katerem je hotelo seveda na svoj način pokazati vzroke stavke, je vrhovni medstrokovni odbor v imenu delavstva poslal daljše pojasnilo vsej javnosti. Ta komuniké je dnevno časopisje tudi priobčilo.

Delavstvo je pokazalo, da je v borbi za svoje pravice disciplinirano in enotno in se je razven v par slučajih, ki pa so seveda pri tej stvari iskali popolnoma druge koristi, podredilo vodstvom strokovnih organizacij in jim popolnoma zaupalo. Le tem se je bilo zahvaliti, da ni prišlo do kakih večjih incidentov, ki bi bili lahko usodepolni.

je zavedno delavstvo take zahteve odklonilo, za kar je moralo takoj zapustiti delo. S 15. julijem je bilo že vse ljubljansko grafično delavstvo na cesti.

Društvu tiskarnarjev pa to ni bilo zadosti. Z vso silo je pritiskalo tudi na mariborske in celjske tiskarne, da morajo tudi one izpreiti svoje delavstvo. Grozilo jim je z izterjanjem raznih meničnih obveznosti, češ, da kršijo solidarnost in sploh izvajajo nad njimi vprav kapitalistični teror, tako da so se ta podjetja končno res morala udati in da so izprla svoje delavstvo, kateremu so pa pri tej priliki izrekla obžalovanje, da se morajo ukloniti pritisku kartela, ker so ona s svojim delavstvom popolnoma zadovoljna.

Tako je končno stopilo vse grafično delavstvo v Sloveniji v boj za obstanek, ki mu je bil vsiljen. Grafično delavstvo, ki je elita delavskega pokreta v Sloveniji, se dobro zaveda, da se ne bori samo zase, ampak tudi za vse svoje brezposelne tovariše, vdove, sirote in invalide, ki jih delavstvo samo s svojimi prispevki vzdržuje. Grafično delavstvo se pa tudi zaveda, da se bori za boljše čase vsega našega delavstva in da kaže pot rešitve vsem desetstisočim delavstva, ki se bore za skorjotno kruha bodisi v tekstilnih tovarnah Maribora ali Kranja, ali v težki industriji Jesenice ali v gozdovih Gorenjske in Štajerske in Notranjske ali pa v trboveljskih rudnikih in vse povsod drugod, koder bije naš slovenski delavec trd boj za obstanek.

Prav tako pa se vse ostalo delavstvo zaveda velikega poslanstva grafičnega delavstva. Vsi desetstisoči delavstva s simpatijo spremljajo to svojo elito, svojo avantgardo, ki bije boj za obstanek ne samo za sebe, ampak vsega slovenskega delavstva. Tovariši grafičarji, vztrajno naprej do zmage: mi vsi delavci smo z vami!

T. F.

Delavski tabori

V avgustu t. l. priredi JSZ večje delavske tabore. Ti tabori bodo v sledečih krajih:

4. avgusta SV. PETER PRI MARIBORU za Maribor in okolico.

11. avgusta D. M. V. PUŠČAVI za Maribor, Brezno, Sv. Lovrenc, Ribnica na Poh.

11. avgusta SV. JURIJ nad Tržičem za Tržič, Kovor, Leše, Križe.

11. avgusta NA DUPLICI (delavski dan) za Duplico, Kamnik, Domžale, Vevče. Tabor se bo vršil s sv. mašo na Homcu. Popoldanska prireditev pa se bo vršila na Duplici. Točen spored tega dne še pravočasno objavimo.

18. avgusta NA SV. PLANINI za Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Laško.

18. avgusta SV. ROK nad SLOVENSKO BISTRICO za Slovensko Bistrico in okolico.

25. avgusta SV. JOŠT NAD KRANJEM za Kranj, Št. Vid, Medvode, Škofjo Loko, Jesenice, Javornik.

Skupine, ki niso navedene, naj se pridružijo najbližnjemu taboru, ki se bo vršil v njihovem kraju. Želeti je, da se teh taborov v čim večjem številu udeleže tudi neorganizirani. Zato bo treba močne osebne agitacije. Poleg tega naj skupine v čim večjem številu obiščejo sosedne tabore. Da bo izvedba taborov čim boljša, naj stopijo odbori krajevnih skupin v stik z bližnjimi strokovnimi skupinami, kakor tudi krajevnimi podružnicami naše Mladinske zveze.

Tabori morajo biti močan odraz naše moči in rasti. Zato na delo, da bo uspeh naših zunanjih prireditev čim večji.

Potrebna beseda

Kadar je človek v posebno neugodnem položaju, razmišlja bolj globoko in živo, ter ima pred očmi vse gorje in trpljenje, ki ga je že okusil sam in tovariši in obrne pogled tudi v bodočnost.

Takole sem razmišljal tudi jaz, ko sem pred časom, v letošnjem letu, delal v vodi globoko pod zemljo, premočen in premražen. Kakor druge dni, tako sva s tovarišem zopet šla na delo. Nekaj stotin metrov po vodoravnem rovu, potem navzdol po jasku in zopet po rovu pridemo na svoj kraj. Delali smo nov navpičen jasek. Bilo ga je že kakih 20 metrov. Kljub temu, da sva hodila dan za dnem na to delo, sva se zgrozila ob pogledu na curke vode, ki je tekla od vrha doli po jasku. Zdelo se nama je, da je še huje, kakor je bilo prejšnji dan. Teklo je kakor ob hudem naluvi, ali kakor da bi vlivljal iz skafa. Ni se nama ljubilo govoriti. Samo spogledala sva se in razumela. Moramo gori na delo. Kar sapa nama je zapiralo, ko sva stopala po lestvi navzgor. Skopala sva premoč, tako da je bil prostor za vlaganje vencev, to je lesa, (tramo), s katerimi se zavarujejo stene. Tovariš je ostal zgoraj, jaz sem šel pod jasek, ter z žerjavom vlekel vence (les) v višino. Voda je enakomerno tekla od vrha doli po meni, se zbirala pod nogami med premočom in blatom, ter prihajala v čevlje, ki so bili že prestari, da bi držali vodo.

V takem stanju so mi misli bežno hitele k ženi, otrokom, k tovarišem in njihovim družinam, ter k onim bednim, ki ne smejo delati, ki nimajo pravice živeti. Na drugi strani pa so se mi ustavile tudi pri onih, ki živijo v razkošju, in še pri onih, ki gledajo vso bedo trpečih površno, malomarno, in se zato kljub temu, da bi bili dolžni, ne pobrigajo za te revne. Pa tudi one sem videl, ki se za bedne trpine borijo in jim hočejo pomagati. In tako se je mešala skrb, bol, srd in upanje.

V duhu sem gledal ženo, kako se trudi od zore do mraka. Posla ima z gospodinjstvom, z malimi otroki in še se muči, da pridelava nekaj krompirja, ter tako pomore k skromni plači, da vsaj otroci ne bodo lačni, tako pravi. Skromno živi, obleke že več let za sebe ni mogla kupiti. Otroci gredo v šolo, morajo biti oblečeni in ti greš večkrat kam ter moraš biti »boljšek« oblečen, jaz že prebijem, tako meni. In vidim družine tovarišev. Nekateri imajo še številnejše kakor jaz. Nimajo pa niti pеди zemlje, kamor bi nasadili krompir. Tudi tam slišiš: »Kadar se to raztrga, kar imamo, bomo nagi.« Ta pogled gre drugam, v razkošne sobane, kjer ob 10. ali 11. dopoldne vstaja lene ženske, katere zahtevajo, da se jim reče »milostljivac«. Vstajajo jest in pit in se zabavati. Največkrat nimajo nič otrok. Služkinje morajo skrbeti za take nadute lenobe kot za bolnike, zraven pa poslušati njih sitnosti.

Takole človek premišljuje, ter se zdrzne ob misli, kako dolgo bo še prenašal to gorje v vodi. Danes, jutri, pojutrišnjem in še in še. Ob koncu plačilne perijode bo prišel kdo od vodstva rudnika. Mar bo upošteval neugodne okoliščine, v katerih delamo, in rekel: »Vidim, da ste trpeli, bom pa nekaj več plačal.« Kaj še, zadovoljni bomo, ako nas ne bo zmerjal in imel za lenuhe. On zahteva samo storitev. Kaj mu mar, ako rudar trpi, kaj mu mar, ako oboli. Lahko tudi pogine. Gre se za storitev, družba mora imeti dobiček. Oni od vodstva, ki bo več dobička naredil za družbo, je večji v očeh lastnikov. In kdor ima večji vpliv pri močnem družbi, je tudi večji, vplivnejši v okolici, v javnosti je bolj zaslužen za narod. Ako je ta dobiček izžet na račun izmučenih delavcev in izstradanih delavskih družin, to je postranska stvar. Komu pa pride na pamet, da bi rekel, da to ni prav.

Saj je to menda čisto v skladu z naukom, ki pravi, da ima vsak svobodo pridobiti imetje kolikor hoče in s kakršnimi sredstvi hoče. Ako je bolj učen, bolj zvit, bolj brezobziren, bo pač lahko imel večje dohodke. Postave, ki bi jim to prepovedala, ni. Božjim zakonom se rogajo. Da bi sami prišli do prepričanja, da so oni spodaj v rudniku vendar tudi ljudje, ki morajo živeti dostojno, to je neverjetno.

Ko sem mislil na vse krivice, ki so se že prizadevale revnim in brezpravnim trpinom in krivice, ki se še gode, sem nehote za trenutek stisnil pesti. Tem ljudem lahko dan in noč in leto za letom praviš, da je treba imeti obzir do revnih in podložnih. Je, kakor da bi tolkel po prazni posodi, vedno isti odmev. Pa gani so in takšni bodo ostali, tako sem mislil. Ako bi jim postave dopuščale, bi si tudi privoščili igro z modernimi sužnji v amfiteatru, kjer bi se ta suženj boril z zvermi. Kot že rečeno, takšna je njih vzgoja in takšno njih mišljenje.

Ukinite 1% izredni doprinos k uslužbenskemu davku!

Imamo že dve razsodbi, da je 1% izredni doprinos k uslužbenskemu davku protizakonit. Vendar finančna direkcija v Ljubljani še nadalje zahteva, da ga delavstvo plačuje. Razsodba upravnega sodišča v Celju pod F/485/4—5 od 30. oktobra 1934. jasno in nedvoumno pove, da delavci niso zavezani temu davku. Dravska finančna direkcija v Ljubljani se je na to razsodbo pritožila na najvišje upravno sodišče v državi, na državni svet, ki pa je pod F 485/34/11 odločil, da se pritožba dravske finančne direkcije zavrne in je ponovno potrdil pravilnost razsodbe celjskega upravnega sodišča. Dve inštanci sta to vprašanje rešili v prilog delavstva. Toda od tedaj je že preteklo več kot pol leta, davek pa se še nadalje pobira. Znano je tudi to, da se ne pobira povsod.

Vzrok tej zmedbi je v tem, ker finančno ministrstvo ne izda finančnim direkcijam odloka, s katerim se ta nezakoniti davek ukinja. Vsled tega pa tudi finančna direkcija pravi, da bo vse do tedaj, dokler ta odlok od finančnega ministrstva ne dobi, pobirala 1% izredni doprinos k uslužbenskemu davku.

Skraini čas bi že bil, da finančni minister ta odlok izda. Tako stanje, kot je sedaj, škoduje ugledu

državne uprave same. Poleg tega pa smo mnenja, ako najvišja državna sodišča nekaj razsodijo, da velja to za vse in vsakogar. Taki razsodbi bi se moralo podvreči tudi finančno ministrstvo in izdati tozadeven odlok.

* * *

Delavska zbornica v Ljubljani nam je poslala prepis vloge glede odtegovanja 1% doklade na uslužbenski davek, ki jo je poslalo centralno tajništvo DZ finančnemu ministru. Vloga se glasi dobesedno takole:

»Gospodine ministre! I Vi i Gospodine Predsednik vlade Stojadinović obečali ste da čete odmah dati naredbe da se poštuje Zakon u pogledu na jedan od sto prireza na službenički porez. Državni svet je dao tumačenje da je naplata toga prireza od radnika nezakonita i to tumačenje je svakako merodavno. Medjutim ovakav raspis ni do danas nije dan, prirez se naplaćuje i zbog toga dolazi do neprestanog sukoba između radnika i poslodavaca i između poslodavaca i poreskih vlasti. Čast mi je ponovo zamoliti da održite datu reč i da jedanput učinite kraj ovome suviše dugačkom sporu.«

Naš tabor na gori Oljki

V nedeljo se je vršil naš prvi letošnji tabor. Ze v soboto zvečer so prihitali prvi Celjani na goro, kjer so med pritkavanjem zvonov pričakovali nedelje. Ko smo v nedeljo dopoldne lezli proti vrhu, so nam prihitali nasproti. Bili so veselo razpoloženi, kot pred leti naši Krekovi, ki so prav tako na vsak tabor prihajali en dan prej na goro.

Do desete ure dopoldne so naši tovariši lezli iz vseh strani na ljubko in lepo goro Oljko. Tako so prišli Okoninčani, Nazarčani, Velenjčani, Celjani in iz bližnje okolice. Celo Sv. Jedert nam je poslal svojega zastopnika. Ob lepi udeležbi taborjanov se je vršila v cerkvi sv. maša, ki jo je daroval gospod iz družbe oo. lazaristov pri sv. Jožefu v Celju. Med sv. mašo je gospod imel prav lep cerkven govor, ki se je po vsebini nanašal na pomen dotičnega dne.

Po sv. maši smo se zbrali pred cerkvijo na lepem prostoru, kjer smo imeli svoje zborovanje. Tovariša Zumer iz Ljubljane in Hočevar iz Celja sta nam v svojih govorih podala točno sliko sedanjega časa in nadvse važno vlogo delavstva v tej dobi. Prav tako sta omenila ozko povezanost delavca, kmeta in obrtnika v boju za pravico in človeško dostojanstvo. Vsi trije se morajo boriti za svoj življenjski obstanek in tovariško podpirati v boju proti strašnem materijalizmu. Tov. Hočevar je prav posebno poudaril nujno potrebo kremenitih značajev v naslednji borbi za pravico. Take značaje more dati le krščanstvo iz svojih globin, to je zrasti morajo iz naših lastnih vrst.

Izvajanjem govornikov so navzoči sledili z vso pazljivostjo in z odobravanjem dokazali, da so misli,

izrečene na tem taboru, ne le razumeli, ampak tudi sprejeli. Zelja vseh taborjanov je bila, da se delavstvo Savinjske doline razgiblje iz svoje zasanosti in s polnim ognjem in zanosom stopi v vrste organiziranega delavstva.

Demontaža soc. pol. zakonodaje

V predlogu finančnega zakona za l. 1935-36 je predvideno, da se naj inspekcija parnih kotlov izloči izpod nadzorstva ministva za socialno politiko in dodeli ministrstva za gradnje.

Centralno tajništvo Delavskih zbornic se je temu odločno uprlo. To namreč znači, da se hoče zopet del socialne zaščitne zakonodaje demontirati. Inspekcija parnih kotlov namreč ni postala kot tehnična inspekcija, marveč kot socialna inspekcija s to nalogo, da v tem pogledu zaščiti interese zaposlenih delavcev. Pri vsem je treba, da se sliče izpremembe zakona o zaščiti delavstva urede v sporazumu z zainteresiranimi zbornicami, kar pa se v tem slučaju ni zgodilo. Zato je naprosilo centralno tajništvo delavskih zbornic finančni odbor, da ta predlog ne obravnava, pač pa ga zavrne in zahteva, da se po rednem potu išče ureditev tega vprašanja.

Na podlagi tega bi se zopet del važne socialno politične zakonodaje izločil izpod nadzorstva ministva socialne politike, kar bi bilo delavstvu, ki je zaposleno pri teh strojih v veliko škodo. Uverjeni smo da se to ne bo zgodilo.

Pa misli gredo še naprej. V duhu sem gledal ljudi, izobražene, ki priznavajo krščanska načela, ki trde, da verujejo v Boga, ter hočejo pravično družbo. Nas trpečih delavcev pa ne razumejo.

Ko sem tole pomislil, me je zgrabila silna bol in iz oči so mi privrele solze, ki se je pomešale s padajočo vodo. Sram me je, da se je to zgodilo, saj mojše ne točimo solz za malenkosti, a vendar je bilo res. Gledal sem znane obraze in menil, da bi bil zdaj eden od teh tukaj in bi samo eno uro gledal to stanje v kakršnem mi delamo osem ur dnevno. Jaz bi mu razložil vse gorje pri delu, pomanjkanje v družinah in mišljenje trpečih rudarjev. Uverjen sem, da bi me moral razumeti. Razumeti, zakaj smo delavci bolj borbeni kakor oni, ki ne čutijo naše boli. Razumeti ne samo mene, ampak vse tiste, ki čutijo isto, kakor jaz. Seveda bi moral biti človek, ki veruje, da je delavec enako stvar božja kot inteligent.

Uverjen sem, da bi marsikdo, ki bi vse gledal ne skozi meglo, ampak v resnici od blizu tako kot mi, ki vse na lastni koži občutimo, mislil drugače! Ne bi nergal in nam dajal priimke kot nezreli, prevratneži i. t. d.

Zato smo mi delavci borbeni, ker se živo zavemo krivice, ki se nam gode. Mi krščanski delavci pa še predvsem zato, ker vemo, da je Stvarnik ustvaril

svet za vse ljudi. Ne pa zato, da bi eni v pomanjkanju in v prenapornem delu ob najneugodnejših pogojih hirali, drugi pa v razkošju in preobilici živeli.

Mnogi nam hočejo predbacivati, da smo egoisti, češ nevoščljivi ste, ako ima kdo več. Pa ni res. Dejstvo je, da skoro vsi oni, ki se bolj živo udeležujejo v organizaciji, zato trpijo. To znači, da se ne gre za lastni jaz, ampak za trpečega sočloveka, za ves zatirani stan.

Saj bi bilo za marsikoga prijetnejše pustiti delo v organizaciji in borbo proti nasilju izžemalcev ter delati zase in za družino. Podjetniki bi imeli takega človeka radi, pa še marsikdo bi mu čestital, da je postal tako »pameten«. Toda meni se zdi, da je človek, ki je spoznal potrebo pravične delavske borbe, pa se je pomaknil v mirno zatišje, silen slabič. In ako bi vršil vse verske dolžnosti, boj za trpečega človeka bi pa opustil, bi ne mogel imeti mirne vesti.

Mislil, komur je kaj za delavstvo, nas lahko razume. Mi delavci smo hvaležni vsakemu, ki nam blagohotno in iskreno nudi roko ter nas podpira v naši pravični borbi. Dokler se bodo godile krivice, bo tudi naše stremljenje za odpravo teh krivic. Torej bo tudi v bodoče boj proti krivici, proti izkoriščanju.

Kdor nas razume, naj se nam pridruži. Kdor nas ne razume, naj nas ne sodi.

L. L.

Celjsko okrožje

CELJE. Ze v eni prejšnji številki smo objavili, da ima Poselska zveza v Celju svoj dom. Dom ni prišel v njihovo last, da bi prinesel dobiček, ne, dom imajo za svoj prosti čas, da bodo v njem prirejale tečaje, se zbirale k sestankom, pevskim vajam in drugo. Pa še drug važnejši namen ima. Vzeti hoče pod streho stare onemogle članice in še ona mlada dekleta, ki gredo v mesto in ki končno razočarana tavajo po ulicah. Javno, da je treba za to sredstva, zato so se obrnile za pomoč pred vsem na bansko upravo, ki ima tudi svoj socialni odsek. Obrazložile so svoj namen, v ljudno prošle in se že vnaprej zahvalile... Pa je bilo zastoj. Ni bilo mogoče ustreči iz proračunskih razlogov. Če bo povsod tak odziv, kamor so se služkinje obrnile po pomoč, potem bodo pač morale biti brezbržno prepuščene mlada dekleta in onemogle služkinje času, ki bo z njimi neusmiljeno ravnal. *Bila pa bi vendur dolžnost, da bi predvsem javne institucije skrbale za omiljenje življenjskih razmer služkinj, ki so tolikrat prav od gospode brezpravno bitje! Zato ne moremo razumeti, da socialni odsek banske uprave odklanja tako nujno, življenjsko važno prošnjo!*

Lesno delavstvo

NAZARJE. Pri nas se je pričelo živahniješe gibanje. V nedeljo proti večeru je naša godba imela svoj prvi nastop na lepem gričku sredi Marijinega doma. Dočim je bila godba ustanovljena šele pred dobrim letom in jo tvorijo skoro sami delavci v našem lesnem podjetju z izjemo štirih fantov iz bližnje okolice, je to svojo prvo preizkušnjo prav dobro prestala. Ta nastop je pokazal ves poštvovalen trud in železno vztrajnost pri učenju tako kapelnika domačina Matevža Biderja, kakor tudi vseh godbenikov. Nazarčani kakor tudi izletniki, ki se mudijo v Nazarjih, so bili godbi hvaležni za to prireditev. Želimo le, da se godba večkrat pokaže v tem ljubkem paviljonu, iz katerega se sliši sviranje daleč po okolici. Godbi pa želimo velik uspeh na začetni poti, fantom samim v veselje. Nazarčanom in okolici pa v razvedrilo in ponos. Dolžnost naša pa je, da godbo vsestransko podpiramo v njenem idealnem stremljenju in morda bi bilo celo prav, da bi organizirani člani naše strokovne skupine ustanovili poseben malenkostni mesečni prispevek, ki naj bi bil gospodarska podpora naši mladi godbi. Njen prosep je naš skupni prosep. — Pričeli smo tudi z graditvijo doma, ki bo enkrat skupno središče vsega našega kulturnega udejstvovanja. Ker ni fondov za to našo stavbo, so pričeli z zastojnim prostovoljnim delom — kulukom. Nekateri prav razumejo to pričetno delo in so že marsikatero uro žrtvovali, drugi se seveda težko odločijo. Pa bo treba tudi te dobiti, posebno mlade fante, ki bodo največ imeli od doma. »Drukarjev« za tako važno delo v Nazarjih ne smemo imeti. V solidarnosti je moč v borbi, prav tako pa tudi v gradnji našega kulturnega hrama. Močna delavska zavest, strumna delavska organizacija, godba in naš bodoči dom, naj bodo dika Nazarjev v bodočih letih. Nazarje bodo tako naš ponos in v čast vsej Savinjski dolini, kamor bo z veseljem prišel vsakdo, popotnik ali izletnik.

Tekstilno delavstvo

KRANJ. Kako zna kapitalizem izkoriščati delavstvo in koliko upošteva državne zakone, ki ščitijo delavstvo, to se najbolje vidi pri nas v Kranju. Pri vsej brezposelnosti, ki vlada danes, se dela v neki tovarni po 12 ur dnevno. Ta delovni čas traja od 5. zjutraj do 5. popoldne, druga partija pa dela od 5. popoldne do 5. zjutraj. Delavce mora nepretrgoma delati, brez vsake hrane in brez vsakega počitka polnih 12 ur. Krivica, ki se dela na ta način delavstvu, je neodpustljiva. Krši se zakon o zaščiti delavstva kar dvakrat, in sicer 1. se krši 8 urni delovni čas, 2. ker nima delavec pri 12 urnem delu nobenega počitka. Zakon pravi, da mora delavec po 8 urnem delu imeti eno uro oddiha. Poleg tega se pa v tej tovarni dela tudi ob nedeljah. Na ta način se ne pobija brezposelnosti, pač pa se jo povečuje. Kje je tukaj Inšpekcija dela, ki ima nalogo, da take stvari prepreči? Kje so tukaj ljudje, ki imajo dolžnost, da ubogega delavca ščitijo pred tujim kapitalom, ko sam še ni dosti močan, da bi se postavil za svoje pravice? Tu na lieu mesta, kjer se dela vnebovpijoča krivica ubogemu delavstvu, tu je njihovo delo. Na tem mestu se vidi, odkod prihaja kriza in brezposelnost. Naloga vseh merodajnih faktorjev je, da se take in

podobne stvari preprečijo. Tudi naloga obratnih zaupnikov je, da po svoji moči, kolikor jim je dana možnost, kot zakoniti zastopniki delavstva, take stvari skušajo preprečiti.

KRANJ. V nedeljo 14. julija smo imeli v Kranju velik delavski sestanek, ki se ga je udeležil tudi tov. Peter Lombardo iz Ljubljane. V svojem govoru je pokazal vso krivico današnjih razmer v industriji, moč združenega delavstva in nujno potrebo enotnega in skupnega nastopa vsega delavstva v boju za izboljšanje gospodarskega položaja. Prav tako je tudi razložil osnove krščanskega socializma ter pobil očitke, ki jih razni naši neprijatelji celo iz katoliških vrst predbacivajo našemu krščansko socialističnemu pokretu. — Razen tega je tov. Fajfar pojasnil delavstvu boji grafičnega delavstva za novo kolektivno pogodbo in na tem zgledu pokazal delavstvu, kakšno pot mora nastopiti, da bo lahko doseglo boljši gospodarski položaj. — Delavstvo se je s sestanka vračalo z novim upanjem in korajžjo in najbrž ni več daleč čas, ko bo tudi kranjsko delavstvo imelo lepše življenje.

TRŽIČ. Izleta v Zagreb se udeležimo tudi mi. Ako se nas zbere zadostno število skupaj se peljemo s svojim avtobusom in bo v tem slučaju stala vožnja iz Tržiča 65.— do 70.— Din. Kdor se želi izleta udeležiti, naj se najkasneje do 28. t. m. prijavi, in sicer v predilnici tov. Zupanu Cirilu, pri Peko Prešernu Karlu, v papirnici Jermanu, v Runo Fr. Kogoju. Prijavite se pa lahko tudi pri vseh drugih skupinskih odborih in zaupnikih.

Oblačilno delavstvo

ST. VID NAD LJUBLJANO. Delavstvo v tovarni »Stora« je pričelo pod vodstvom JSZ gibanje, da sklene s podjetjem kolektivno pogodbo. JSZ je napravila osnutek take pogodbe in ga predložila vodstvu podjetja. Ker je podjetje v principu pristalo na pogajanja, so se ista vršila 12. in 19. julija. Delavstvo je zastopala JSZ in obratni zaupniki, tovarno pa g. ravnatelj Vogel in g. dr. Dermastija, predsednik upravnega sveta. Pogajanja so se vršila pod vodstvom Delavske zbornice. Pri prvih pogajanjih so ostale nerešene glavne točke — plače in kategorizacija delavstva. Pri drugih pogajanjih smo prišli tudi v tej točki do soglasja. O pogodbi sami prihodnjiki. Za enkrat poudarimo le to, da gre edina zasluga, da se je sprožila misel o kolektivni pogodbi, strokovni organizaciji. Neorganizirano delavstvo nima smisla za tako važne delavske zadeve, pa tudi ni sposobno, da bi izdelalo osnutek pogodbe in da bi moglo uspešno zastopati napram podjetju zahteve, ki jih je v osnutku postavilo. Zavedamo se, da s pogodbo ni še vse doseženo, da je ostalo še veliko delavskih vprašanj nerešenih; zavedamo se, da življenje takorekoč vsak dan na novo priključuje taka vprašanja, zavedamo se pa še prav posebej, da bo moglo taka vprašanja uspešno reševati le strokovno organizirano delavstvo. Zato bomo naš sklep: Strokovno organizirano delavstvo v naši tovarni bomo še bolj poglobili. — Pozabiti pa tudi ne smemo, da ima veliko zaslugo, da je prišlo do kolektivne pogodbe, tovariš Lombardo, ki je sestavil osnutek in ki je zastopal na pogajanjih težnje delavstva preudarno, odločno, zato tudi uspešno. Enako so zastopniki podjetja pokazali veliko uvidevnost, in s tem pripomogli, da je prišlo do sporazuma med njim in delavstvom.

Papirničarji

Javna zahvala. Povodom smrti naše ljubljene matere, delavke v papirnici Goriče, Košenina Marije, se zahvaljujemo vsemu delavstvu, ki je doprineslo tako svoje materijalne žrtve z nabavo venca in s prispevkom za pet sv. maš, kakor tudi da je s svojim sodelovanjem in številno udeležbo pripomoglo k tako lepemu pogrebu svoje sotripinke. Vsem Bog plačaj! — Žalujoca rodbina Marije Košenina. — Preska, dne 9. julija 1935.

Zaupnikom Delavske založbe

Vse tovariše zaupnike naše Delavske založbe (Krekove knjižnice) v ljudno naprošamo, naj pri svojih naročnikih poberejo naročnino in jo čimprej nakažejo. Zaostanki so zelo veliki, tiskarna pa hoče imeti poravnane račune. Zato prosimo, storite vse, da nam zaostanke čimprej nakažete.

Kakor smo že poročali, se bo odbor potrudil, da bodo v bodoče vse knjige odgovarjale duhu in ciljem naše založbe.

Prosimo, da nas podpirate pri našem delu in nam tudi v bodoče pridobivate novih naročnikov.

Odbor Delavske založbe.

Vlada pred parlamentom

Te dni je ves čas zasedala neprestano Narodna skupščina, da sprejme dvanajstine. Ob koncu te debate je govoril tudi predsednik vlade. Rekel je med drugim, da bo nadaljeval s politiko pomirjevanja, obenem pa izjavil, da nima volilnega mandata. Dvanajstine so bile sprejete v pospešenem postopku z 218 proti enemu glasu. Ostala opozicija ni glasovala. — V svojem govoru je predsednik vlade omenil, da bo dopustil snovanje strank, ki ne bodo na temelju plemenskih, verskih in pokrajinskih delitev. Pač pa ne bo ustvarjal teh novih strank od zgoraj navzdol. Te nove stranke pa se bodo vsekakor morale preizkušati kmalu v volitvah. Mi smatramo, da so volitve zelo potrebne.

TOBAČNI DELAVCI V BEOGRADU. V ponedeljek zjutraj je prišla v Beograd deputacija tobačnih delavcev iz Ljubljane. V imenu centrale JSZ je šel z deputacijo tajnik Peter Lombardo. V Beograd so šli tobačni delavci zaradi pravilnikov o ureditvi razmer ter pravilnika o pokojninskem fondu. Kakor znano, tobačni upokojenci živijo v veliki revščini in se že leta in leta trudijo, da se razmere zboljšajo in enkrat reši to pereče vprašanje.

VOLITVE V OKROŽNE URADE. Minister za socialno politiko je dobil pooblastilo, da lahko razpiše volitve v SUZOR in okrožne urade. Čitali pa smo že, da se uprave okrožnih uradov branijo volitev, prav tako pa tudi delodajalec, ker vedo, da bodo volitve marsikaj razčistile. Jugoslovanska strokovna zveza pa, kakor je znano, stoji stalno na stališču, da volitve morajo biti čimprej izvedene. Ves čas, kar obstoja ta zavod, volitev še ni bilo, pač pa je kratkoročno odločil o tem važnem zavodu tisti, ki je imel oblast v Beogradu. Zato pa so razumljive pritožbe delavstva o poslovanju zavoda, saj niso v njem še nikdar govorili pravi izvoljeni delavski zastopniki. Za volitve se bo krščansko socialistično delavstvo dobro pripravilo in docela uveljavilo svojo voljo.

Razno

KRANJ. Delavsko veselico priredi naša skupina JSZ v nedeljo 4. avgusta na Laborah pri Stražišču. Ker je ves dobiček namenjen le v korist delavstva, se bo delavstvo te svoje zabave gotovo rajši udeležilo, kakor pa veselje raznih meščanskih in nedelavskih društev. Na veselici bo tudi tombola in ostalo, tako da zabave gotovo nihče ne bo pogrešal. Vabljeni!

USNJARSKA IN
ČEVLJARSKA
ZADRUGA
R. Z. Z. O. Z.
V TRŽIČU

„Runo“

IZDELUJE VSAKO-
VRSTNE OVČJE IN
KOZJE KOŽE KA-
KOR TUDI BAR-
VANO USNJE ZA
POVRŠNIKE

POSTREŽBA TOČNA
CENE SOLIDNE

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo.
Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: S. Zumer.
Za tisk. Slatnar d. z. o. z. v Kamniku: Vodnik-Knez.